

แนะนำหนังสือ

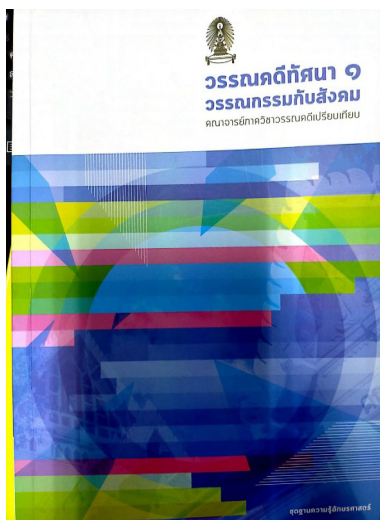
Book Review

โดย ศิริวิจิตร ปานตระกุล

By Sirivijit Pantrakul

สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

Business English Department School of Liberal Arts, Eastern Asia University

ชื่อหนังสือ: วรรณคดีศึกษา ๑ : วรรณกรรมกับสังคม

ผู้เขียน: รศ.ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์

ผศ.ดร. ศิริพร ศรีวรกานต์

ผศ.ดร. ชุติมา ประภาสวุฒิสาร

และ อ.ดร. ถนอมนวล หิรัญเทพ

สำนักพิมพ์: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่พิมพ์: ๒๕๖๐

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือชุดฐานความรู้อักษรศาสตร์ ซึ่งเขียนโดยคณาจารย์ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา ซึ่งมีพระราชดำรินั่นที่จะให้ประชาชนมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญาจรโลงชาติบ้านเมืองให้มีวัฒนธรรมความเจริญก้าวหน้า ด้านวัตถุและจิตใจไปพร้อมกัน

หนังสือ วรรณคดีศึกษา ๑ : วรรณคดีกับ

สังคม เป็นหนังสือความรู้พื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษาทางด้านวรรณกรรมและวรรณกรรมวิจารณ์ มุ่งเน้นในการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรม ธรรมชาติและลักษณะต่างๆของวรรณกรรม รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในด้านต่างๆ ต้นแบบของการทำหนังสือชุดนี้คือ หนังสือชุด A very short Introduction ของ Oxford University ซึ่งเสนอวิชาความรู้ได้ง่าย แต่เป็นหนังสือวิชาการเต็มรูปแบบ จึงถือเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาวรรณคดี ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับความรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎี แต่ยังสามารถเข้าใจการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้วิเคราะห์ประเด็นต่างๆที่สังคมร่วมสมัยให้ความสำคัญผ่านตัวบทวรรณกรรม

เนื้อหาภายในเล่มนี้ประกอบด้วย 4 บท สามารถอธิบายเนื้อหาในแต่ละบทได้ดังนี้

บทนำ: ปรัชญาวรรณกรรมศึกษา เขียนโดย รศ.ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์

ในบทนำ มีการอธิบายหัวข้อต่างๆ ได้แก่ นิยามของวรรณคดีและวรรณกรรม ประเภทของวรรณกรรม องค์ประกอบของวรรณกรรม และการศึกษาวรรณกรรม

การนิยามวรรณคดีและวรรณกรรม เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม ในสังคมไทยมีการจำแนกระหว่างคำว่า “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” คำว่า “วรรณกรรม” นั้นหมายถึง ข้อเขียนทั่วไปโดยไม่ได้พิจารณาประเมินคุณค่าว่าเป็นหนังสือที่แต่งดีหรือไม่ ส่วน การจำแนกงานเขียนเป็นวรรณคดีนั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาพิสูจน์ เป็นงานเขียนที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีและมีวรรณศิลป์ การนิยามความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมและวรรณคดียังแตกต่างกันตามบริบทเวลาและสถานที่ ในภาษาอังกฤษคำว่า “literature” ครอบคลุมความหมาย

ของทั้งวรรณกรรมและวรรณคดี ต่อมามหาวิทยาลัย องค์กร ต่างๆ อาทิ วรรณคดีสโมสร สมาคมภาษาและหนังสือ และ อื่นๆ ขยายขอบเขตของกลุ่มงานทำให้คนเริ่มนิยมใช้คำว่า “วรรณกรรม” มากกว่าคำว่า “วรรณคดี” เนื่องจากเป็น คำกลางที่ไม่แบ่งนัยแห่งการประเมิน

ประเภทของวรรณกรรม จำแนกออกเป็นบันเทิง คดี (fiction) หรือบันเทิงคดีร้อยแก้ว (prose fiction) กวี นิพนธ์ (poetry) และ บทละคร (drama)

องค์ประกอบของวรรณกรรม แบ่งออกเป็น โครง เรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉากท้องเรื่อง มุมมอง แก่นเรื่อง การศึกษาวรรณกรรม นับเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากผู้ศึกษาต้องเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ วิจัย อันได้แก่วรรณกรรมวิจารณ์ (literary criticism) หมายถึง การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเรื่องหนึ่งๆ และทฤษฎีวรรณกรรม (Literary theory) หมายถึงการ แสวงหาความรู้ทั่วไปและธรรมชาติของวรรณกรรม อัน เป็นการสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการวิจารณ์วรรณกรรมที่ แตกต่างและหลากหลาย พัฒนาการของวรรณกรรมศึกษา ยังสัมพันธ์กับการเกิดขึ้นของสาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ (comparative literature) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่พัฒนา ขึ้นจากแนวคิดที่ว่าเราควรศึกษาวรรณกรรมข้ามพรมแดน ต่างๆที่เคยมีคนกำหนดไว้และควรเป็นการเปรียบเทียบ ข้ามพรมแดนชาติเพื่อลบร่องรอยอคติระหว่างเผ่าพันธุ์และใช้ วรรณกรรมเป็นสะพานสร้างความเข้าใจการยอมรับ ความแตกต่างหลากหลาย

วรรณกรรมมุขตลกและวรรณกรรมเสียดสี เขียน โดย ผศ.ดร.ศิริพร ศรีวรกานต์

ในบทความนี้ มีการนำเสนอประเด็นหลักสอง ประเด็นได้แก่ วรรณกรรมมุขตลก : ผู้มีอำนาจในฐานะ ตัวตลก และ วรรณกรรมเสียดสี : สนทฤษฎีศาสตร์แห่งการ เย้ยหยัน โดยมีข้อสรุปคือ วรรณกรรมมุขตลกเป็นกระบอก เสียงให้กับผู้ไร้อำนาจได้มีโอกาสในการยั่วล้อผู้มีอำนาจโดย มีเสียงหัวเราะมาบดบังหรืออำพรางความขัดแย้งในโลกของ ความเป็นจริงซึ่งผู้ไร้อำนาจไม่สามารถต่อกรกับผู้มีอำนาจ ได้ ส่วนการเสียดสีใช้กลวิธีการลดทอนคุณลักษณะของสิ่ง ใดสิ่งหนึ่งด้วยการทำให้ดูน่าหัวเราะ เพื่อปลุกความบันเทิง ผสมผสานไปด้วยการดูถูกเยาะหยัน เสียดสีปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคลชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง ชาติใดชาติหนึ่ง หรือสถาบัน

ชายขอบในวรรณกรรม เขียนโดย ผศ.ดร.ชุตินา ประภาศวุฒิสาร

ในบทความนี้มีการนำเสนอประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ความเป็นชายขอบและคนชายขอบ ปัญหาในการ ศึกษาวิเคราะห์คนชายขอบ และวรรณกรรมชายขอบและ ลักษณะเด่น

ในเรื่องความเป็นชายขอบและวรรณกรรมชายขอบ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า “ชายขอบ” ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ หรือข้อ บกพร่องของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ความเป็นชาย ขอบเป็นผลมาจากกระบวนการต่างๆทางสังคมเช่น การ พัฒนา การสร้างรัฐชาติ กระแสโลกาภิวัตน์ กระบวนการ เหล่านี้มีผู้เรียกว่า “กระบวนการทำให้เป็นคนชายขอบ” (Marginalization) ในการทำความเข้าใจความเป็นชาย ขอบและกลุ่มคนชายขอบ จะช่วยเราทำความเข้าใจตัวตน ของเราได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ ในบริบทหรือสภาวะการณ์อย่าง หนึ่ง เราอาจมีส่วนผลักดันให้กลุ่มคนใดกลุ่มหนึ่งกลายเป็น คนชายขอบ แม้จะกระทำสิ่งนั้นโดยไม่รู้ตัว

ปัญหาในการศึกษาวิเคราะห์คนชายขอบ ที่มัก พบบ่อยคือการนำเสนอภาพของคนกลุ่มนี้อย่างไร้บริบท สัมพันธ์และการละเลยมิติตัวตนของคนชายขอบ วิธีการ ดังกล่าวนำไปสู่การลดทอนคนชายขอบให้เป็นเพียงวัตถุ ในการศึกษา นอกจากนี้กระแสสหวัฒนธรรมและมนทัศน์ เรื่องความจริงแท้ ยังเป็นสิ่งที่จำกัดเสียงและตัวตนของคน ชายขอบให้อยู่ภายใต้บรรทัดฐานที่สังคมกำหนด

นักเขียนของกลุ่มชายขอบมักเริ่มต้นจากการนำ ประสบการณ์ของตนมาสร้างเป็นองค์ความรู้ มีการเล่า เรื่องราวของตนเอง ตัวละครจะบอกเล่าประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนไปพร้อมกัน และใช้วรรณกรรม ปลุกกระแสสำนึกร่วมของกลุ่มคนให้ตระหนักถึงสถานภาพ ของตนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสถานภาพของกลุ่ม ของตน วรรณกรรมชายขอบจึงมักเป็นงานเขียนประเภท อัตชีวประวัติ บันทึกความทรงจำ อัตชาติพันธุ์วรรณนา มินัย ยะทางการเมือง และเป็นงานวรรณกรรมที่ละมิดชนบท กฎ เกณฑ์ของการประพันธ์ เนื่องจากนักเขียนในกลุ่มนี้มองว่า ชนบทเหล่านี้คือข้อจำกัดในการนำเสนอประสบการณ์เรื่อง ราวของกลุ่มคนชายขอบ

วรรณกรรมกับความพิการ เขียนโดย อ.ดร.ถนอมนวล ธีรฤทธิเทพ

บทความนี้นำเสนอเรื่อง การศึกษาความพิการด้าน

วรรณคดีศึกษา กับมุมมองความพิการศึกษา (Disability Studies) และกระบวนทัศน์หรือแม่แบบในการมองความพิการ (Paradigms or Models of Disability) กับการศึกษาความพิการในสังคม วัฒนธรรมและในวรรณกรรม

การศึกษาความพิการด้วยมุมมองความพิการในวรรณกรรมมักปรากฏในสองแนวทางหลักได้แก่ 1) การศึกษาในเชิงวิพากษ์ถึงความหมายของความพิการในสังคม วัฒนธรรมทั่วไป ที่มีกฎกำหนดโดยแนวคิดกระแสหลักของสังคมในแต่ละยุคสมัย สร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กับความพิการในลักษณะที่ดูเหมือนเป็นความหมายที่เป็นธรรมชาติโดยไม่ต้องมีการโต้แย้ง และมีผลกระทบในเชิงลบต่อสถานภาพของคนพิการ แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดการแบ่งแยกคนโดยใช้ความไม่พิการเป็นมาตรฐาน (Ableism) ซึ่งทำให้คนพิการถูกมองว่าเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ 2) การวิเคราะห์ให้เห็นมุมมอง เสียง หรือจุดยืนของคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่แสดงให้เห็นร่องรอย ความเป็นไปได้ หรือการแสดงออกเพื่อการขัดแย้งหรือต่อรองกับความหมายของความพิการในเชิงกตัญญูที่สังคมกระแสหลักมอบให้ และการสร้างสรรค์ความหมายใหม่ที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านสถานภาพของคนพิการได้

ส่วนในกระบวนทัศน์ แม่แบบหรือกรอบความคิดในการมองความพิการแบ่งได้เป็น 4 แบบ ได้แก่ 1)

กระบวนทัศน์ความพิการเชิงสัญลักษณ์ (The symbolic paradigm of disability) 2) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงการแพทย์หรือเชิงปัจเจกบุคคล (The medical/ individual paradigm of disability) 3) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงสังคม/การเมือง/ชนกลุ่มน้อย (The social/ political/ minority paradigm of disability) และ 4) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงวัฒนธรรม (The cultural paradigm of disability)

ผู้เขียนได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับความพิการได้เป็นสองประเด็นได้แก่ วรรณกรรมเป็นช่องทางหรือพื้นที่ในการสร้างความหมายของความพิการ และ ความพิการมีบทบาทในกระบวนการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม นอกจากนี้ผู้เขียนได้นำเสนอคำถามซึ่งอาจใช้ในการศึกษาวรรณกรรมกับความพิการ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษางานวรรณกรรมต่อไป

สำหรับผู้สนใจศึกษาวรรณกรรม นอกเหนือจากหนังสือ วรรณคดีที่ศนา ๑ : วรรณคดีกับสังคม แล้วผู้เขียนขอแนะนำหนังสือวรรณคดีที่ศนา ๒ วรรณกรรมข้ามศาสตร์ ซึ่งนำเสนอทิศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงวรรณกรรมกับศาสตร์แขนงอื่นๆ ได้แก่วรรณกรรมกับจิตวิเคราะห์ วรรณกรรมกับภาพยนตร์ และวรรณกรรมกับการแปล

